

Jubileum og statuer

Stiftet den norske Okkupasjonshistorie, 2014

Forfatternes 100-årsjubileum er over – det første og eneste Forfatterforeningsjubileum i de fleste av de nålevende forfatters liv. Et 125-års-jubileum vil vel saktens noen av oss også komme til å oppleve, men det er det jo ikke den samme sus over, og dessuten uoverskuelig lenge til. Men: Ars longa, vita brevis, som det heter – kunsten er lang, livet kort. Og det var vel nettopp den første delen av dette faktum vi feiret – en uke til ende.

En – av mange tanker, som kom opp i denne forbindelse var at man burde bruke dette jubileet til «en rehabilitering» av vår dikterhøvdning Knut Hamsun – f.eks. i form av en statue av ham i hovedstaden eller et gatenavn. Var det nå ikke på tide? Men tanken vakte så nye motbør, allerede ved unnagangelsen, at man straks lot som om ingen hadde hatt den. Det viste seg, nok en gang, at aldri når norske sinn en mer borgerkrigsliknende harme enn når temaet «landsvik» bringes på bane. Temaet nynorsk/bokmål kan f.eks. til sammenligning bare gå hjem og legge seg. Selv alkoholspørsmålet er barnemat i forhold. – Vent! sa den eldre garde. – Vent i hvert fall til vår generasjon er død.

Men jeg vil nå si at hvis en sådan rehabilitering av Knut Hamsun er en krenkelse av dem i levende live, bør de vel heller ikke krenkes etter sin død?

Men nå ble det altså ingen slik rehabilitering av Hamsun ved jubileet. Isteden

LØRDAGSFORUM

I DAG: GERD BRANTENBERG

Tegning: JØRN GRYNNERUP

Gode bøker skrev Knut Hamsun, men med sin holdning under krigen sendte han dermed en mave- og hodepine i oss alle, som vi må leve med.

ble det holdt et seminar i 2. etasje på Grand Hotell der saken ble tatt opp til debatt. Folk strømmet til, hvorav de fleste mumlet: «Jeg orker ikke denne debatten, jeg får vondt i maven!» hvorpå de trengte seg frem til en ståplass allikevel. Hvorav man kan trekke den konklusjon at de ville få vondt i maven.

Her ble så den maveknip-herjede forsamling underholdt en times tid med foredrag av henholdsvis en engelsk norgeskjenner og en islandsk Hamsunforsker om Hamsuns forfatterskap og storhet, og engelskmannen (Fergusson) konkluderte med at Hamsun ikke hadde vært nazist. Deretter kom et flammende og glitrende innlegg fra Ebba Haslund om hva dikterens ord i krig betyr.

Ordstyrer spurte om man således kunne konkludere med at Ebba Haslund ikke kunne tilgi Knut Hamsun, og temaet for debatten ble derfor vridd fra å dreie seg om rehabilitering til tilgivelse, det var jo til å få enda mere maveknip av. – Tilgi!? svarte hun. – Til tilgivelse hører det vel aldri så lite anger? Men Hamsun angret

ikke. Han gikk da ned med fanene høyt hevet!

Hamsuns patetiske – eller skal vi si heroiske? – nekrolog over Hitler i maidagene 1945 ble sitert. Han hylde ham som en helt. Han (Hamsun) ville vel ha frabedt seg ethvert forsøk på tilgivelse.

Hvorom alt dette er, ble selve temaet statue. Hadde han syntes statue var gøy?

Jeg må innrømme at jeg ofte har tatt meg i å tenke hvor morsomt det må være Ibsen eller Shakespeare – og bli så berømt og spilt i alle verdens hjørner og få sitt bilde og sin statue opp overalt, og bli sitert i det uendelige. Men hvor morsomt er dette egentlig – når man er død?

Og: Spørsmål 2: Hvor morsomt er egentlig en statue?

Den eneste – absolutt den eneste – morsomme statuen jeg vet om er den av Anders Polti på Det Glade Hjørne. Vi burde ha flere slike.

Og: Spørsmål 3, som allerede ble stilt (av selvsamme Haslund) da tanken om en statuemessig rehabilitering av Hamsun kom opp: – Hvor i hovedstaden står egentlig statue

av Sigrid Undset? (Svar: Ingen steder). Og hvor ligger den gaten som er oppkalt etter henne? Joda. På Tveita. Og her finner vi også veier oppkalt etter hennes romanpersoner. Hva om vi nå endelig feide Carl Johan av banen og om-døpte Oslos promenadegate til Kristin Lavransdatters aveny? Ville ikke det ha vært en verdig feiring av 100-årsjubileet?

Saken er at skal man dømme etter byers gatenavn eller hovedstadens eller min hjembys statuebefolkning, så har det i tidligere tider nesten utelukkende bodd menn der. General Ohme var muligens en bra mann (om dette vet jeg intet), men jeg må innrømme at intet i min barndom kunne fylle meg med slik lede som tanken på General Ohmes bauta.

Kanskje Hamsun har det bra der han er. I folkets sinn. På tyskernes side sto han. De hærtok vårt land. Men gode bøker – det skrev han. Og sendte dermed en mave- og hodepine i oss alle, som vi må leve med.

F.B. 27/-93